

Riikka
Pulkinen

III
ND

Helsingissä Kustannusosakeyhtiö Otava

© Riikka Pulkinen ja Kustannusosakeyhtiö Otava 2022

ISBN 978-951-1-42243-3

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2022

And I know what's on your mind
God knows I put it there
(...)
I guess the truth works two ways
Maybe the truth's not what we need

"COLD ARMS"
MUMFORD & SONS (2015)

P r o l o g i

”Haluan olla maailma”

On heinäkuu, kesän pysähtynein hetki. Heitä on paikalla viisi, kaksi tyttöä, kolme poikaa. Philippa ja Saga. Oliver. Kasimir ja Noa.

He ovat uimarannalla auringonlaskun aikaan. Taivas on malvaa ja pronssia. On heidän nuoruutensa viimeinen kesä. He ovat kaikki iältään seitsemäntoista ja tuoksuvat vaniljalta ja tuulelta ja ulos ripustetulta pyykiltä, joka on unohtunut narulle koko kuu-kaudeksi. Pellavalta, jonka läpi kesä on kulkenut.

Ensi vuonna yksi heistä, Philippa, on kuollut, ja muiden nuoruus on ohi.

Toukokuussa Philippa löydetään kotitalonsa pihalta elottomana, yllään vaaleankeltainen pitsiapplikoitu kesämekko, jalassaan valkoiset tennistossut, jotka on solmittu moitteettomille ruseteille karmiininpunaisin silkkinauhoin.

Mutta vielä nyt he kaikki elävät. On kesä.

Philippa ja hänen ystävänsä ovat täynnä toiveita ja kuparinruskeita auringosta. He ovat kokeilleet rakkautta yhdessä, pareittain, paria vaihtaen, tyttö tytön kanssa, poika pojan. Kaikki se on ollut leikkiä, jonka he ovat tallentaneet puhelimiinsa, kameroihinsa, mieleensä ja runoihin, joita kirjoittavat ennen nukkumaanmenoa, mutta eivät tosissaan.

Mikään heidän elämässään ei ole vakavaa, paitsi se, mitä he tuntevat salaa ja mitä ajattelevat silloin, kun ovat yksin.

He aikovat mennä pian uimaan, mutta eivät ihan vielä. He aikovat aloittaa pian elämän – ja tällä kertaa he ottavat kaiken toisissaan – mutta eivät ihan vielä.

He uskovat, että nuoruus on heidän lajityypillinen ominaisuutensa, kun taas keski-ikäisyys tai vanhuus *toisten*, aivan kuin lapsuus on lasten pysyvä ominaisuus, kunnes lapset yhtenä yönä kasvavat ja saapuvat aamupalapöytään muuttunein äänin ja tietävin katsein.

Näillä näkymin nuoruus jatkuu heille aina. He huutavat ja nauravat toistensa päälle. Uteliaisuus pakahduttaa heidät monta kertaa päivässä, he eivät uhraa aikaansa peloille. Ei, se olisi niin pitkävetelistä. Lisää olutta, siideriä, vaahtokarkkeja, aurinkoöljyä, lisää uusia sanontoja ja sanoja, joiden merkitystä muut eivät ymmärrä. Lisää kertomuksia siitä mitä *voisi olla* ja mitä on mahdollista tapahtua. Lisää päättymätöntä kesäpäivää, jonka he eivät tiedä olevan yksi viimeisistä, sillä ensi vuonna kaikki on toisin.

Saga istuu Philippan vieressä pyyhkeellä. He ovat tunteneet toisensa aina. Lapsina he olivat parhaita ystäviä. Sitten jotakin tapahtui, eivätkä he puhuneet toisilleen kokonaiseen vuoteen. Kumpi katkaisi välit, Saga itse vai Philippa?

Nyt he taas puhuvat toisilleen. Nyt he jakavat Tupla-suklaapatukan ja pienen lasipullollisen jaffaa. Sokerilientä valuu heidän suupielistään. He hymyilevät.

Saga haluaisi juosta toisten perään, olla nuori, olla ajattelematta. Hän haluaisi vain olla. Mutta jokin saa hänet nytkin istumaan Philippan vieressä. Odottamaan Philippan seuraavaa päänäpistoa, kysymystä, suunnitelmaa.

Philippa kertoo lukeneensa jostain, että ihmisaivojen kuoleman hetki on saatu hiljattain ensimmäistä kertaa tallennettua PET-kuviin. Tunteettomaksi jäänyt vanhus oli sattumoisin saanut sydänkohtauksen, kun hänen aivojaan kuvattiin, ja sekunteja

ennen kuolemaa aivojen toiminta muistutti suunnatonta myrskyä. Omituisinta oli, että myrsky oli jatkunut myös jonkin aikaa sydämen pysähtymisen jälkeen.

”Kuvittele!” Philippa sanoo.

Saga hymyilee silmät kiinni.

”Ok. Kuvittelen sitä nyt: aivojen kuolemanjälkeinen myrsky.”

Philippa kysyy Sagalta:

”Uskotko siihen mistä puhutaan: että aivot käyvät kuoleman hetkellä läpi elämän kuin elokuvan?”

”Varmaan”, Saga vastaa laiskasti.

Philippa kiihtyy silminnähden.

”Minusta olisi kamalaa joutua käymään läpi uudestaan vain kaikki oma, kaikki itselle tapahtunut! Eikö olisi paljon kiehtovampaa, että kuoleman hetkellä, muutaman sekunnin ajan, aivot saisivat kokea sen, miltä tuntuu havainnoida maailmaa ilman minuuden kahleita.”

Saga naurattaa Philippan kiihko. He kiistelevät hetken siitä, millainen olisi puhdas havainto ilman minuutta, ja voiko sellaista ylipäänsä olla. Philippan mielestä voi. Sagan mielestä ei.

Saga katsoo ympärilleen kuin etsisi vastausta joutsenilta, jotka lipuvat majesteettillisina lahden halki.

Philippa näyttää yhtäkkiä olevan haltioissaan keksimästään ajatuksesta, haluaa kehittää sitä edelleen.

Philippa sanoo:

”Jos olisin pelkkää havaintoa, jos olisin astunut ulos itsestäni, silloinhan olisin lähempänä *kaikkia muita*. Se olisi tavallaan empatiaa. Saisin olla muut ihmiset.”

”Harmi vain, että empatiaa tarvitaan eniten elämässä. En usko, että sillä on kuolemanjälkeistä käyttöä”, Saga sanoo hiukan pisteliäästi. Hän on vasta aivan viime vuosina oppinut olemaan eri mieltä kuin Philippa. Hän on hetken vaiti, lisää sitten:

”Eikä tuota sinun kehittämäsi varmaan ole todistettu yhdesäkään tieteellisessä kokeessa.”

”No ei”, Philippa myöntää. ”Pelkkä ajatusleikki. Mutta eikö se olisi mahtavaa? Tuntee edes hetken toisten tunteita, nähdä todellisuus mistä tahansa näkökulmasta tai vaikka kokonaan ilman näkökulmaa, jos huvittaa?”

Saga teeskentelee ikävystyvänsä, sillä jokin Philippan pohdinnassa puistattaa häntä.

”Eikö jo mennä uimaan”, Saga kysyy.

Varjot Philippan silmissä. Saga kavahtaa niitä. Kuin muukalaiset, jotka hiipivät Philippassa vailla määränpäättä. Ja silti varjojen takana tulta.

Pojat ovat siirtyneet veteen, he nauravat, huutavat. Philippan terävä katse ei jätä Sagaa rauhaan. Hän muistaa sen, kun Philippa ensi vuonna on kuollut.

Philippan ääni on raukea, haaveilevan päättäväinen:

”Haluaisin tietää kaiken, nähdä kaiken. Haluan ulos itsestäni, kohti muita. Miksi tyytyä olemaan ihminen, jos voi olla maailma?”

He nousevat, riisuvat mekkonsa, niiden alla bikinit, keltaiset ja turkoosit.

He kävelevät rantaan, juoksevat lopulta mereen, kiljuvat, räisäyttävät vettä.

1

Vainajan mitat ovat 169 senttimetriä, 52 kiloa.

Oikeuslääkäri – hänen nimensä on Henrik Saxell – seisoo vahakangasessu yllään ja tarkkailee avustajan toimia. Tyypillisesti oikeuslääkäri antaisi avustajan hoitaa valmistelut yksin. Nyt hän on paikalla jo toimenpiteen alussa, sillä tämä on oikeuslääketieteellinen ruumiinavaus, joka tehdään, kun kuoleman syy on epäselvä.

Paikalla on myös edustaja poliisin kuolemansyöntutkinnasta, nuorehko mies, joka seuraa avausta salin reunalta, kunnes on hänen vuoronsa ottaa vainajasta poliisin tutkinnan tarvitsemat näytteet.

Koska Saxell haluaa olla mukava myös niille, joita ei tunne, hän jutustelee poliisin edustajan kanssa.

”Olit itse eristämässä tapahtumapaikan?”

”Olin.”

”Ja kaikki meni hyvin?”

”Saatiin kaikki mitä tarvittiin.”

”Hyvä.”

Ensimmäiseksi suoritetaan ruumiin ulkotarkastus, joka on epäselvissä kuolemantapauksissa olennainen. Iho, kynnenalukset, kaulan seutu ja silmien verkkokalvot tutkitaan tarkkaan. Arvet

kirjataan ylös. ”Arpien ylös kirjaaminen” on Saxellin mielestä aina ollut runollinen ilmaus. Mustelmat ovat patologisesta näkökulmasta epäluotettavia todistajia, sillä ne voivat muuttua kuoleman jälkeen, mutta Saxell huomauttaa avustajalleen, että nyt on syytä laskea nekin ja merkitä muistiin millintarkkuudella.

Ulkotarkastuksen lopuksi poliisin kuolemansyöntutkintaryhmän edustaja suorittaa ruumiille poliisille kuuluvat tutkimukset.

Sitten Saxell tarttuu sanelimeen.

”No niin”, hän sanoo taas.

No niin on eräänlainen tervehdys. Oikeuslääkäri Saxell on lakonikko. Hän ei pidä juhlallisuudesta, jonka jotkut liittävät ruumiisiin. Hän haluaa olla pikemminkin ystävällinen ja tahdikas.

”Kyseessä on siis nuori nainen. Ei tiedossa olevia perussairauksia.”

Itse kuoleamisen tapahtuman kuvittelu on oikeuslääkärin näkökulmasta turhaa maalailua. Saxell ei voi sietää dramaattisuutta. Hänen tekisi toisinaan mieli editoida elämää, kuoleman hetkeä, loiventaa sen melodramaattisuutta hiukan, ja niin hän tekeekin käyttämällä sanelussaan pelkkiä maltillisia päälauseita.

Oikeuslääkärin avustaja tarttuu puukkoon – skalpelli on varattu eläville. Avustaja tekee puukolla viillon päänahkaan, takarai-von puolelle, korvasta korvaan. Kun kalloa avataan, Henrik Saxell ajattelee tahattomasti usein joulukalenteria – hän ei tiedä miksi. Avustaja kuorii päänahan auki hiuksineen, asettaa se vainajan kasvojen ylle kuin häveliääksi esiripuksi, jotta päästään käsiksi kalloon. Seuraavaksi irrotetaan kallon lakiosa eli kalotti. Avustaja käyttää tähän sahaa, talttaa ja nuijaa. Luun palasia lentelee linoleumille kuin puutyöluokassa lastuja. Lopulta vainajan aivot ovat esillä. Ne irrotetaan ruumiista ennen muita elimiä.

Saxell silmää nopeasti aivojen poimukerroksen ennen kuin avustaja irrottaa aivot kallokuopasta: ei poikkeavaa. Saxell ei voi välttää ajatusta vainajasta elossa: tyttö, joka joskus oli lapsi. Lapsi, joka joskus esimerkiksi juoksi tien yli, esimerkiksi keltaisissa muovisandaaleissa, aikeenaan ostaa minttujuäätelö. Sitten oikeuslääkäri keskittää huomionsa itse aivoihin, joissa aikeet ovat lakanneet. Aivoblokki on ruumiinavauksessa ensimmäinen käsiteltävä osa: isoaivot, pikkuaivot ja selkäydinjatkos. Saxell pitää aivojen tutkimisesta. Hän tuntee kunnioittavaa hellyyttä, kun nostaa aivot esiin luukuopasta. Kätilöt mahtavat tuntea samaa, Saxell ajattelee, kun he auttavat vauvoja maailmaan, kohottavat vauvan korkealle ilmaan. Usein aivoja pidellessään Saxell ajattelee kaikkia niitä huoneistoja tai taloja, joita ihminen on ennen kuolemaansa asuttanut. Aivot ovat huoneisto nekin: ounailujen, harhojen, luulojen, rakkauksien ja kauhujen paikka, ja ajatus kaiken tuon pitelemisestä kämmenissä hellyyttää ja vavahduttaa Saxellia yhä uudelleen kaikkien virkavuosien jälkeen.

”Fiksoidaan aivot formaliiniin ja tutkitaan myöhemmin”, Saxell sanoo.

Avustaja nyökkää.

Aivojen jälkeen tehdään viilto kaulasta häpyliitokseen asti.

Sitten avustaja, jota kutsutaan virallisemmin obduktiopreparaattoriksi, sirkkelöi auki vainajan rintakehän. Luupurua pyryää metrien päähän kuin talven vitiä.

Seuraavaksi irrotetaan vainajan rintalasta.

Mitään ei pidä jättää ruumiinavauksessa kuvittelukyvyyn varaan. Kaikki on esillä.

Obduktio on varsin siisti toimenpide. Monet lääketieteen opiskelijat oksentavat ihmisen anatomian peruskurssilla, mutta he eivät useinkaan ole tällöin vielä tutustuneet elävien ihmisten

kirurgiaan. Elämä on sotkuista, sykkivää. Sen sijaan kuolemassa mikään ei enää liiku, veri on hyytynyt miltei kokonaan, elimet pitävät paikkansa.

Keuhkoblokki sisältää monia ruumiinosia eikä kiehdo Saxellia aivojen lailla: kieli, kurkunpää, henkitorvi, kilpirauhanen, ruokatorvi, sydän, aortan alkuosa sekä keuhkot. Useat äkilliset kuolemat paikantuvat tälle alueelle, keuhkoveritulpat, aortan repeämät. Suolet puolestaan ovat kuin kaupungin verevä kartta: suolilieve, ohutsuoli, paksusuoli, umpisuoli ja umpilisäke. Kaikki nämä osat tutkitaan ja ohutsuolesta otetaan näyte, vaikka mitään merkillepantavaa ei ilmenisi. Obduktioavustaja nostaa tytön suoliston käsivarsilleen. Näky muistuttaa maalausta. Viljalyhteet? Lankojen keritseminen?

Suoliblokkia seuraa väliblokki: haima, perna, maksa, mahalaukku, osa ruokatorvea, pohjukaissuoli.

Olennaisimmat tutkittavat osat ovat pernan kunto (toisinaan kovan iskun seurauksena perna repeää ja verenvuoto tappaa) sekä maksa (lääkejäämät, alkoholijäämät) ja mahalaukku (myrkylliset sulamattomat aineet). Myös verestä otetaan näytteitä myrkytystilan selvittämiseksi. Myrkytyskuolemat ovat yllättävän yleisiä. Viimeisenä on vuorossa urogenitaaliblokki: munuaiset, lisämunuaiset, virtsajohtimet, virtsarakko, osa virtsaputkea, osa peräsuolta, miehillä eturauhanen ja naisilla kohtu, munasarjat sekä vagina.

Koska tämä on oikeuslääketieteellinen ruumiinavaus, urogenitaaliblokki tutkitaan paikallaan, samoin kuin aortta ja aorttalaskimot. Verestä otetaan myrkytysnäytteiden lisäksi muut olennaiset näytteet erillisiin koeputkiin ja toimitetaan laboratorioon. Kohtu näyttää normaalikokoiselta, mutta on silti syytä tutkia

istukkahormoni, Saxell huomauttaa avustajalle, joka kirjaa kyseisen näytteen laboratorioanalyysipyyntöihin. Saxell osaa olla yhtä aikaa tahdikas ja suora sanoessaan komisariolle salin reunalla, että mikäli tälle sopii, hän haluaa ottaa vaginaaliset näytteet vainajasta itse.

Elimet punnitaan yksi kerrallaan irrottamisjärjestyksessä. Eri-tyistä huomiota Saxell haluaa kiinnittää aivojen lisäksi vainajan sydämeen. Sydäimestä otetaan näyteleike tarkempia tutkimuksia varten.

Kun kaikki on ohi, Saxell ja obduktioavustaja palauttavat elimet paikoilleen, sulkevat kallon, ompelevat viillot umpeen ja asettavat vainajan pään ihon kohdilleen hiuksineen päivineen.

Saxellin tekisi mieli puhutella ruumista, sanoa jotakin rohkaisevaa tai lohdullista, mutta hänen oma tyttärensä on valistanut häntä: holhoava asenne on aina vallankäyttöä.

Niinpä oikeuslääkäri ainoastaan seisoo ruumiin edessä, suoristaa ryhtinsä, sanoo lopulta taas *no niin*, ja jättää sitten ruumiin odottamaan noutoa säilytykseen.

**Oikeuslääketieteellinen kuolemansyy
selvittäminen**

Tapaus: Philippa Laakso

Oikeuslääkäri Henrik Saxell

Palaute

Tyttö (17 v.) löydetty kuolleena kotitalonsa pihalta. Ei merkittäviä ulkoisia vammoja. Ei sairaushistoriaa. Liitteenä (1) ruumiinavauspöytäkirja, josta kuolinsyy ei yksiselitteisesti ilmene. Mikään ruumiissa ei ulkoisesti viittaa rikokseen, mutta rikoksen mahdollisuutta ei myöskään voida vielä täysin poissulkea. Keskeiset näytteet on lähetetty analysoitavaksi. Itsemurha ei todennäköinen, mutta myrkytystilan selvittävät näytteet vahvistavat tämän. (Oikeuslääkäri ehdottaa kohteliaimmin selvittämään reseptilääkkeet ja muut mahdolliset lääkkeet vainajan kotoa ja lähipiiristä.) Sydän tutkitaan vielä tarkemmin. Aivot tutkitaan 1-2 viikon kuluessa. Hautauslupa ruumiille myönnetään heti, mikäli omaiset näin toivoivat.

Tyttö elää

REC. Tyttö painaa Olympus Pen -kameransa suloista ranskanpastillinappulaa.

Katsokaa tyttöä, hän on asettanut kameransa jalustalle. Hänellä on tapana kuvata videoita.

Hän aikoo hymyillä, muttei kenellekään miehelle.

Hän haluaa, hän haluaa. Mitä hän haluaa?

Tyttö avaa suunsa ja sanoo: Minä haluan, että minut yllätetään kadunkulmassa. Minä haluan nauraa. Haluan pomadadonitsin ja ananaksen, näin alkajaisiksi. Minä haluan asioita, joiden nimeä en vielä tunne.

Minä olen Philippa Laakso, tyttö lausuu kameralle.

Olen myös *Lolita Giving* ja aika ajoin Saga. Pulpahtelen esiin ja katoan taas näkyvistä.

Te ette tunne minua, tyttö toteaa.

Sitten tyttö hymyilee, sanoo toruen: Älkää luulkokaan.

Tyttö raottaa huuliaan, näyttää kuin hän olisi ryhtymässä aterioimaan sitä iloa, joka häntä ympäröi.

Kaikenlaista puhutaan tästä tytöstä, huhuja liikkuu. Hänellä on monia kanavia olla hellä, rietas, hauska, hassu. Milloin hän on *Not Your Sonya*. Milloin *The Saddest Girl on Earth*. Hänen nimi-

merkkinsä ovat nokkelia. Kyllä, ne ovat myös hivenen hassuja ja naiiveja, mutta se ei haittaa häntä.

Tuskin koskaan tyttöä pidetään viisaana, älykkäänä vielä harvemmin. Hän ei voi olla syvämietteinen, sillä hän nauraa kuvissa ja painaa leukansa alas kuin lapsi. Hän ei voi astua johon niin kauan kuin käyttää näitä eleitä kuin asusteita. Niinkö te ajattelette, kun katselette häntä? Kertokaa se hänelle videon kommenttikentässä. Puhukaa hänestä keskustelupalstoilla. Tehkää hänestä juttuja iltapäivälehtien vappu-, juhannus- ja uudenvuodennumeroihin, ja kysykää häneltä tyypillisiä kysymyksiä: ketä rakastat, pidätkö lapsista, suosikkibileasusi etc. etc. Kysykää häneltä nämä kysymykset ja laittakaa otsikoksi *Herkkyyden supervoima*. Etc. etc.

Tyttö haluaa, hän haluaa.

Hän aikoo.

Hän aikoo kohta sanoa.

Miehet, naiset, keinottelijat, analyytikot ja spekulantit lukevat tytön ilmeitä ja ennustavat niiden avulla suhdanteita ja sääätä, huudahtavat pian voitonvarmoina: Ennen muuta tyttö etsii rakautta! Voi, kunpa hän löytäisi sen! Jos hän ei pian rakastu, hän varmasti kuolee! Pieni hupsu tyttö tyttönen.

Tyttö hymyilee taas, edelleen, raottaa huuliaan: Älkää luulko-kaan.

Kun katsotte minua, näette hymyni, ja luulette tietävänne syyn. Jos satun olemaan surullinen, tarkastelette kasvojani kiinnostuneena kuin otsaani koristaisi mustanmerenruusu. Jos vihas- tun, ihmettelette häkelytyneinä ihoni pintaa, suupielieni väreitä, kulmakarvojeni liikkeitä, sanotte: Olet niin kaunis, kun suuttu- mus koristaa sinua.

Tämä on pintani. Tervetuloa siis, tervetuloa sisään.

Tyttö avaa suunsa. Märkää, vaaleanpunaista, hampaiden helmiäiskiiltoa, takana touhukas nielurisa.

Tyttö hengittää suu auki, astuu lähemmäksi kameraa, aivan linssin lähelle. Linssi huurtuu.

Yksi asia on varma: kun tyttö elää, hänestä on moneksi.

STOP.

2

Ylväät vanhat kivitalot seisovat hiljaa piirissä kuin tyynet vanhat avioparit kahvikesteillä: minttujäätelönvihreä, kermansävyinen, lakananvalkea, vanha roosa, maitokahvinruskea, sitruunaperhosenkeltainen.

Talojen keskelle jää suuri piha.

Pihalla lehmukset huojuvat, peittävät kesäisin suorat näkymät keittiöistä keittiöihin, olohuoneista toisiin.

Ilmasta kuuden talon kortteli näyttää jättiläisamuletilta, harvinaiselta riipukselta. Läntiseltä puoleltaan kortteli rajautuu puistoon. Kadun puolella on sitruunaperhosenkeltainen talo – Philippan ja tämän äidin – ja kadulta katsottuna oikealla minttujäätelönvihreä.

Pihalla on ruusupensaita, hortensioita. Pergola ja puutarhakeinu. Pionit uinuvat keväisin nupuissaan, niiden elämänvimma on puristunut vauvan nyrkin mittakaavaan.

Maitokahvinväriseessä talossa, joka lävistää pihan, asuu Axel.

Axel katselee pihalle ja vilkaisee sitten vuodettaan, joka on pedattu.

Tuosta Helena lähti, hänen vierestään.

Axel soitti ambulanssin yöllä, kello oli 05.22.

Helena oli jo kuollut.

Ja tuolta hän löysi tytön, pihalta, pergolan vierestä asfaltilta.

Hän soitti ambulanssin, kello oli 05.26.

Tyttö oli jo kuollut. Tietenkin Axel oivalsi sen heti.

Axel menee keittiöön ja kävelee taas ikkunan eteen. Hän kävelee näinä päivinä saman reitin alituisen, keittiöstä olohuoneeseen, katsoo ikkunasta tytön löytökohdan, selaa mielessään tapahtumat kuin käsittämättömän kirjan. Uudestaan: keittiö, olohuone, ikkuna, vilkaisu ulos. Ja taas. Ja vielä.

Axel kertoo mielellään poliisille kaiken minkä näki. Hän kertoo kaiken tytöstä ja enemmänkin.

Kertooko hän myös heidän ystävyystään, siitä, että tyttö suorastaan pelasti hänet, avasi salvan hänessä, sai muistot tulviin?

Kertooko hän Helenasta, heidän miltei seitsemästäkymmenestä yhteisestä vuodestaan? Että viimeisenä vuotenaan Helena oli täysin Axelin avun varassa.

Kun Philippa muutti äitinsä kanssa vastapäiseen taloon ja Helena vielä eli, meni kaksi viikkoa ennen kuin Helena ja tyttö tustuivat. Ystävyys alkoi siitä, kun tyttö jäi ikkunaan, hymyili Helenalle.

Helena kohotti kätensä ja vilkutti.

Seuraavana päivänä tyttö ja Helena tapasivat puutarhakeinussa. Oli huhtikuun loppu, yhtäkkiä lämmin päivä. Axel kuuli avonaisesta ikkunasta, miten Helena kysyi, halusiko tyttö vaniljajäätelöä, päälle voisi valuttaa suklaakastiketta, joka kovettuisi rapeaksi kuoreksi.

Tyttö puhui paljon ja Helena antoi tytön puhua.

Niin kuluivat minuutit, tunnit, päivät ja nämä kaksi, tyttö ja vanha nainen, ystäväystyivät.

Kun Helena sairastui, tyttö oli avuksi.

Tyttö ja Helena kävelivät toisinaan käsikynkkää pieneen merenrantakahvilaan ja tilasivat korvapuustit.

Kun Helena ei enää jaksanut liikkua, tyttö auttoi Helenaa jopa peseytymisessä, istui Helenan vieressä ja puhui, puhui, puhui ilman keskeytyksiä. Helena nautti kuulemastaan.

Axel on kahdeksankymmenenkuuden. Hän on käyttänyt koko elämänsä aivojen äärellä. Avonaisia kalloja, jonossa, loputtomiin hänen edessään. Aina yksi kerrallaan. Kuinka monta? Satoja, tuhansia.

Poikana Axel oli hyvä kädentöissä, hän parsi äidin kanssa sukat, teki housuihin paikat. Vaivatta hän siirtyi eläimiin. Hoiti koiran tassun, kun se oli astunut lasinsirpaleeseen.

Kun joku on kuollut Axelin leikkauspöydälle, hän on aina ollut tyyni. Axel on aina ollut hyvä tunnistamaan nöyrän myöntymisen osaksi ammattitaitoaan. Kun on pitänyt toimittaa omaisille suruviesti, Axel on tehnyt sen useimmiten silmiin katsomatta, luetellut syyt.

Omaisten katseet. Suruhuuto käytävällä. Aina on onneksi ollut seuraava potilas jonossa.

Ihmisaivojen operointi on nukkemestarin työtä. On oltava häikäilemätön, pitää sekä ajatella leikkaavansa ajatuksia että välttää tuota mietettä, keskittyä vaaleaan lihaan. Viiltämisen taito syntyy pelottomuudesta, niin Axel on aina ajatellut.

Kun tyttö viime vuonna tuli Axelin ovelle Helenan kuoleman jälkeisinä viikkoina, tyttö näki kaiken hänestä yhdellä vilkaisulla. Sillä tavalla he tutustuivat syvemmin, vaikka tyttö oli alun perin tuntenut Helenan.

Helena sairasti pitkään. Kuolema ei ollut Axelille yllätys. Yhtenä aamuna Axel vain heräsi ja totesi sen tapahtuneen. Hän tiesi, et-

tei olisi ollut välttämätöntä soittaa ambulanssia, mutta suru ylätti hänet.

Oli välttämätöntä *hälyttää*.

Ambulanssin valot, oudot siniset lieskat makuuhuoneen seinällä. Axel oli luullut, että ambulanssi ei hänen lääkärikokemuksellaan herättäisi hänessä merkittävää tunnetta, mutta kun hän tilasi ambulanssin työlle, syvä haava avautui hänessä kuin pahanilkinen viidakkokukka. Mustelmanvärinen, hitaasti huojuva, itsekäs, kauhea.

Tämä ei ole Axelin oma ajatus. On kuin hänessä puhuisi joku toinen näinä päivinä.

Axel ei tohdi ajatella tyttöä pitkään kerrallaan.

Hänen ratkaisunsa tähän suruun on käytännöllinen. Kaksi sekuntia. Hän sallii itsensä ajatella tyttöä kaksi sekuntia tai vaihtoehtoisesti yhden kokonaisen muiston verran.

Hän ei tiedä, kumpaa itkee, kun itku alkaa. Helenea tietenkin. Mutta Helena oli kuollessaan kahdeksankymmenenlän.

Tyttö oli seitsemäntoista.

Tyttö osti Axelille syntymäpäivälahjaksi mutterikahvipannun, kun hän täytti kahdeksankymmentäkuusi.

Axel istuu sohvalle ja soittaa kerran, toisen, kolmannen kerran poliisin kuolemansyöntutkinnan yksikköön, numeroon, joka hänelle annettiin, *jos mieleen tulisi jotakin*.

Axelin muistot kohoavat esiin kuin tulvavesi.

Helena kylvyssä. Helena katsoo häntä. Mutta Axel ei osaa puhua, sanat, jotka pitäisi lausua, ovat marmorikuulia hänen kurkussaan.

Puhelin soi kolme kertaa. Sitten vastaus. Axel pyytää saada puhua tutkinnanjohtajan kanssa.

Kohta johtaja sanoo haloo.

Axel sanoo, että hän on taas muistanut erinäisiä seikkoja. Hän kertoo kiertelemättä, että tarjosi tytölle toisinaan lasillisen. Kuinka raskauttavaa se on, Axel kysyy. Kyllä hän tiesi, että tyttö oli alaikäinen. Hän mainitsee, että haluaa olla tinkimättömän rehellinen.

Hän haluaa tunnustaa, tai siis kertoa, kertoa olennaisen ja epäolennaisen, jotta tapaukseen saadaan selvyys. Hän sanoo, että on käynyt aamuyön tapahtumat läpi mielessään kaksikymmentäkolme kertaa, herääminen hätkähtäen, wc-käynti, tohvelit, espresso. Tyttö oli se, joka opetti hänet juomaan kahvinsa näin, espresso, lämmitetty maito, ja jos totta puhutaan, hän ajatteli tyttöä, kun kaatoi maitonsa mukiin, ja ehkä juuri tämä päähänpälkähdys sai hänet kävelemään ne askeleet ikkunaan, katsahtamaan ulos, ja siellä tyttö makasi, ja eikö ollut merkillistä, vaikkakin hän on ammattinsa puolesta asiantuntija, että hän heti tiesi tytön kuolleen, ja kun hän meni alas pihalle, hän saattoi hetken ajan yrittää elvyttää tyttöä. Hän elvytti, vaikka tiesi tytön kuolleen. Ja entäpä ruumiinavaus, joko kuolemansyöntutkinta on edennyt laboratorionkokeisiin?

Langan päässä on hiljaista.

Axel hengähtää, kysyy, onko tapauksessa ilmennyt epäilyjä. Tutkinnanjohtaja vaikuttaa kiusaantuneelta. Axel ymmärtää, että tutkinnanjohtaja haluaisi lopettaa puhelun. Hän tiedustelee, kuka on suorittanut ruumiinavauksen, ja saa vastaukseksi, ettei se ole julkista tietoa. Axel palaa vielä lääkeaineisiin, ja nyt, kun hän kerran on maininnut aivoihin ja sydämeen mahdollisesti vaikuttavat lääkkeet, on otettava huomioon myös erilaiset neurologiset sairaudet tai kohtaukset, jotka saattaisivat aiheuttaa potilaassa äkkikuoleman. Lisäksi, Axel kuulee sanovansa, hänen on välttämätöntä korostaa, että tyttö oli hyvä ihminen.

Hyvä?

Kysymysmerkki leijailee tutkinnanjohtajan äänessä niin kimmoisana, että sen voi miltei nähdä. Hyvä, Axel toistaa. Tutkinnanjohtaja takeltelee, oletettavasti vielä kiusaantuneempana. Axel ottaa taas suojakseen diagnoosien mahdollisuudet: laskimotukos, piilevä aneurysma. Toki nämä antaisivat usein viitteitä itsestään, Axel huomauttaa. Ja ennen kuin Axel ehtii panna merkille mitä sanoo, hän tulee maininneeksi tutkinnanjohtajalle myös *trauman syvän haavan*. Muiston kuolio. Lammen syvänsininen kalvo. Lampi. Niin, Axel pysähtyy lopulta mielijohteidensa poukamaan. Sitten hän ajattelee, että kun on kerran jo aloittanut, hän voi aivan hyvin jatkaa metaforien parissa, edetä arvoituksen ytimeen. Hän sanoo: *Olipa kerran poika ja toinenkin poika*.

Langan toisessa päässä on hiljaista.

Axel huomaa sanoneensa liikaa. Hän selvittää kurkkuaan, palaa asiaan. Hän kysyy, onko vainajan aivoissa havaittu turvotusta. Tutkinnanjohtaja sanoo, että kaikki kyllä tutkitaan, ja Axel kutsutaan kuultavaksi itsekin mitä pikimmiten.

Lopulta Axel luovuttaa.

”Kiitos.”

”Kuulemiin.”

Axel sulkee puhelimen.

Hän tietää, että koneisto raksuttaa. Kuka leikkaa viillon tytön rintakehään? Kuka punnitsee elimet, tarkastelee verisuonia kirkkaan valon alla, kuka avaa kallon ja katselee aivoja, joissa unet ovat sammuneet?

Axelin on ajateltava tytön ruumista, jotta tekisi oikeutta hänen kuolemalleen. Näin hän suree.

Axel kertoi joskus tytölle, että leikkaussalissa on oltava häikäilemätön, suorastaan välinpitämätön. Ihmisiä paranne-

taan elämäntekojen avulla, jotka voisivat yhtä hyvin olla kuolemantekoja.

Helena tiesi tämän Axelista. Silti Helena rakasti häntä miltei seitsemänkymmentä vuotta.

Tyttö näki saman, tunnisti sen kaiken Axelissa.

Nyt maltillisuus on jättänyt Axelin pysyvästi, ja hänellä on olo, että kaikki hänelle koskaan tapahtunut kuohuu hänessä ja etsii ulospäystä.

Axel käy istumaan ikkunansa ääreen. Hänellä on kädessään pienet oopperakiikarit. Helena osti ne joskus Milanosta. He näkivät Puccinin *Toscan*.

Toisinaan Axel tarkkailee kiikareiden avulla naapureitaan. Verhot lehahtelevat, peittävät näkymän, paljastavat. Peittävät, paljastavat. Kesä tuoksuu alhaalla puutarhassa. Pääskyselät ovat pian täällä.

Axel on tähynnyt iltaisin kiikareillaan tytön äidin ikkunaan. Tytön äiti istuu ikkunan edessä, keittiön pöydän ääressä. Itkee? Ei. Tuijottaa vain, tupakoi. Ainoastaan istuu ja tupakoi.

Tytön äidin suru on hiljaista. Miten nainen suree lastaan silloin kun Axel ei näe? Itkeekö nainen kävellessään metsässä? Huutaako hän uimahallissa veden alla?

Axelin oma suru Helenasta on mykkää. Jos hän sanoisi ensimmäisen sanan, yrittäisi kertoa, on kuin hänen koko elämänsä voisi silloin valua hänen suustaan ulos kertomuksena.

Axel kääntää kiikarin hiukan vasemmalle, pois tytön äidin ikkunasta.

Viistosti Axelin ikkunoista vasemmalla on mintunvihreä talo. Neljännessä kerroksessa on kaksi suurta ristikkoikkunaa ja erk-